

LNU sitt høringsinnspill til forslag til ny forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) takker for muligheten til å gi innspill til forslaget om endringer i momskompensasjonsordningen. Som paraplyorganisasjon for 103 barne- og ungdomsorganisasjoner, som samlet representerer over 600 000 medlemskap, jobber vi for å styrke frivilligheten og sikre barne- og ungdomsorganisasjonene gode rammevilkår for organisering og aktivitet. I dette høringssvaret trekker vi frem relevante moment for barne- og ungdomsfrivilligheten.

LNU støtter departementets arbeid med forenklinger og tydeliggjøringer som presenteres i høringsnotatet. Dette vil gjøre ordningen enklere og mer tilgjengelig for frivillige organisasjoner. Vi er blant annet fornøyd med at Lotteritilsynet kan hente regnskap direkte fra regnskapsregisteret (§ 12), og at Lotteritilsynet kan utbetale direkte underledd dersom sentralleddet ønsker det (§ 10). I tillegg ønsker vi å løfte presiseringen med at ungdomspartier inkluderes i ordningen (§ 4d). Ungdomspartiene er en viktig arena for ungt engasjement. De representerer gode skoler i demokrati i praksis og er ofte et springbrett til deltagelse i andre organisasjoner. Det er også svært gledelig at departementet har fulgt opp tidligere innspill og foreslår unntak for frivillig innsats i paraplyorganisasjoner ved krav om at 50 prosent av medlemsorganisasjonene må oppfylle vilkårene for momskompensasjon (§ 5). Vi støtter også at det innføres et krav om oppdatert medlemsoversikt, da dette vil bidra til økt transparens, men oppfordrer samtidig at organisasjonene ikke pålegges urimelige byråkratiske dokumentasjonskrav.

Videre ønsker LNU å fremheve følgende tiltak:

- Innføring av regelstyrt momskompensasjonsordning
- Avgrensning mot det offentlige bør gjelde kun «lovpålagte oppgaver» som er fullfinansiert av, og bestilt av, en offentlig instans

Betydningen av momskompensasjonsordningen og behov for regelstyring

Momskompensasjonsordningen har vært et viktig løft for norsk frivillighet, og utgjør en helt avgjørende rammebetingelse for barne- og ungdomsorganisasjonene. Ordningen sikrer at organisasjonene kan bruke sine midler direkte på aktivitetstilbud for barn og unge, fremfor å betale skatt på frivillig innsats og dugnadsarbeid. Dette sikrer lavere kostander for deltagelse, og gjør fritidstilbudene mer tilgjengelige, uavhengig av økonomisk bakgrunn. I dag er næringslivet fritatt for merverdiavgift på sine investeringer og innkjøp. Det finnes få prinsipielle eller praktiske grunner til at frivilligheten ikke skal nyte godt av den samme fritaksordningen.

Å styrke momskompensasjonsordningen gjennom regelstyring er avgjørende for å sikre rettferdige og forutsigbare rammevilkår for frivillig sektor. I Hurdalsplattformen lovet regjeringen å «gi full momskompensasjon gjennom ei regelstyrt ordning til idrett, frivillighet og kultur». Vi er glade for at dette målet gjentas i Arbeiderpartiet sitt partiprogram. En samlet frivillig sektor står bak dette kravet. LNU er derfor skuffet over at høringsnotatet ikke

behandler dette kravet, og at regjeringen heller ikke nå overholder sitt løfte om regelstyring av momskompensasjonsordningen. LNU mener at regelstyring ikke vil medføre behov for kostnadskontroll i ordningen. Som EY-rapporten fra 2023 viser til, skyldes økningen i utbetaling til momskompensasjon økt aktivitet. Dette er helt i tråd med ordningens formål. Det bør utelukkende være et gode for samfunnet at aktiviteten i de frivillige organisasjonene øker, og at søknadene til momskompensasjon derfor øker i takt. Ved å ikke regelstyre ordningen, havner risikoen og usikkerheten på de frivillige organisasjonene. For barne- og ungdomsorganisasjonene skaper dette en uforutsigbarhet som særlig rammer de mindre organisasjonene hardest.

Avgrensning mot offentlig virksomhet, § 7 h-j.

En vesentlig endring er forslaget om en ny avgrensning mot "virksomhet som det offentlige er pålagt i lov". LNU støtter forslaget om at formuleringen «komme offentlige oppgaver til gode» tas ut av forskriften. Hensikten med en slik presisering er bra og et skritt i riktig retning. Likevel mener LNU at forslaget til ny presisering vil skape uforutsigbarhet, og i praksis ramme frivillig organisasjoners aktivitet som er formålsbasert og initiert av organisasjonene selv. Erfaringer fra gjeldene praksis viser at forvaltningen gradvis har strammet inn og lagt seg på en streng tolkning av regelverket. Som følge av dette har flere organisasjoner fått redusert sitt søknadsgrunnlag. Mange lovpålagte oppgaver er svært overordnede, og det vil derfor uheldig at det fortsatt vil kunne oppstå uklarhet rundt hvor grensen skal trekkes.

I høringsnotatet fremheves det at ordlyden «virksomhet som det offentlige er pålagt i lov» spenner vidt. Departementet understreker at virksomhet som etter en konkret vurdering anses som et supplement eller tillegg til den virksomheten som det offentlige er pålagt å utføre eller tilby ved lov kan omfattes av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner. For å avgjøre om virksomheten faller utenfor momskompensasjonsordningen er det avgjørende om "virksomheten kan sies å oppfylle de samme kravene som det aktuelle regelverket stiller til det offentlige". I kommunesektoren er det stor variasjon i hvordan en tjeneste eller tilbud er organisert. Departementet skriver: «Hvorvidt en frivillig organisasjon utfører eller leverer en sammenfallende eller overlappende tjeneste som det offentlige vil derfor også kunne variere, avhengig av hvordan tjenesten er organisert i gjeldene kommune». Varierende kommunal praksis skaper usikkerhet for frivilligheten og legger opp til stor grad av skjønnsutøvelse. En tydeligere presisering av «offentlige oppgaver» som lovpålagte oppgaver som er fullfinansiert av, og bestilt av, en offentlig instans ville redusert denne usikkerheten og behovet for stor grad av skjønnsutøvelse.

Dersom forslaget til avgrensning mot offentlige lovpålagte oppgaver kommer inn i forskriften, understreker LNU viktigheten av at departementet tydeliggjør hvor grensen skal gå. Slik forslaget presenteres i høringsnotatet, åpnes det i for stor grad til skjønnsutøvelse fra forvalter. Departementet viser til at forslaget til ny forskrift tar utgangspunkt i gjeldene forvaltningspraksis. Det er beklagelig hvis hensikten er å fjerne usikkerhet, når det i realiteten fortsatt legges opp til stor grad av skjønnsutøvelse. Det er svært krevende for organisasjonene å vite hvilke tiltak og aktiviteter som vil kunne inngå som grunnlag for å søke momskompensasjon ved den nye forskriften. LNU mener at departementet må gi tydeligere føringer for forvalter.

Frivillige organisasjoner driver i varierende grad aktiviteter som kan tolkes å komme det offentlige til gode, enten det er å tilby informasjonsmateriell som lærere kan velge å bruke i

undervisningen, eller det er å bistå sitt lokalsamfunn i forbindelse med en krise. Aktivitetene er i disse tilfellene egeninitiert og i tråd med organisasjonenes egne formål. Det er ikke en oppgave pålagt av det offentlige, men kan sies å berøre områder som er omfattet av lovpålagte oppgaver i kommunene.

Et konkret eksempel fra en av LNU sine medlemsorganisasjoner er aktivitet gjennomført av Norges sjakkforbund og deres SkoleSjakk-ordning. Dette er et nasjonalt program for pedagogisk sjakk som tilbys norske grunnskoler og er finansiert av Sparebankstiftelsen DNB. Et slik tilbud har ikke etter gjeldene praksis og forvalters vurdering kvalifisert for momskompensasjon. I ny foreslått avgrensning mot offentlig virksomhet vil frivillige organisasjoners virksomhet som kan sies «å komme til erstatning for den offentlige virksomheten» ikke være berettiget for momskompensasjon. Et tilbud, som SkoleSjakken, er ikke en erstatning, men et pedagogisk tilbud. Aktivitet som en frivillig organisasjon selv velger å utføre eller tilby, fordi det er i tråd med eget formål, bør som hovedregel ikke avgrenses.

LNU foreslår, med utgangspunkt i overnevnte vurderinger og eksempler, følgende presisering av forskriften: «Offentlige oppgaver» skal forståes som lovpålagte oppgaver som er fullfinansiert av, og bestilt av, en offentlig instans.

A handwritten signature in black ink, reading 'Ragnhild B. Vassbotn'.

Ragnhild Bjørkum Vassbotn
Generalsekretær

A handwritten signature in black ink, reading 'Jakob Ø. Aanderaa'.

Jakob Øvensen Aanderaa
Styreleder